

Melding St. 7 (2012-2013) – Arkiv – høringsnotat

Det foreliggende høringsnotatet er et viktig dokument, blant annet fordi det danner bakteppet for en høyst betimelig revidering av arkivlovgivningen. Og som det påpekes innledningsvis i meldingen, under punkt 1.1.1:

«Arkiva er vårt felles, kollektive minne som blir forvalta på vegner av samfunnet. Eit viktig kjennemerke ved eit moderne, demokratisk samfunn er at arkiva er tilgjengelege for innsyn og bruk. Dei er relevante for alle som er interesserte i kunnskap om fortida – om samfunnsorganisasjon og utvikling, og om menneske, stader, handlingar og hendingar.

Innsyn i nye dokument er relevant for dei som ynskjer å medverke i offentlege avgjerdsprosessar.»

Norsk Redaktørforening er blant annet opptatt av at den kommende revisjonen bidrar til å oppfylle disse intensjonene. Det forutsetter et regelverk som er robust og fremtidsrettet, og som ikke i større grad enn høyst nødvendig gir rom for skjønsmessige, eller enda verre, politiske avveininger, i gjennomføringen av allmennhetens demokratiske tilgang til «vårt felles kollektive minne».

I så måte mener vi det er vesentlig at Stortinget allerede i forbindelse med denne Stortingsmeldingen gir noen klare føringer med tanke på det kommende lovarbeidet.

Fra Norsk Redaktørforenings side er vi blant annet opptatt av man i regelverket for arkivering og journalføring sørger for definisjoner som i størst mulig grad står seg, også med tanke på fremtidig teknologisk utvikling. Et godt eksempel på slikt lovarbeid, er arkivlovas¹ definisjon av hva som er et dokument:

«ei logisk avgrensa informasjonsmengd som er lagra på eit medium for seinare lesing, lytting, framsyning eller overføring.»

Denne definisjonen gir i utgangspunktet en god rettslig avklaring av hva som skal arkiveres og journalføres med hjemmel i arkivlov og arkivforskrift. En nesten identisk definisjon finner vi i offentleglova². Blant annet har vi gjennom disse reglene fått slått fast at det er *informasjonen* og ikke *informasjonsbæreren* som er avgjørende for hvorvidt noe er arkivverdig og dermed journalpliktig. Det innebærer blant annet at elektronisk kommunikasjon er journalføringspliktig, dersom innholdet er knyttet til saksbehandling, og har arkivverdi.

¹ Lov om arkiv, §2, første ledd, bokstav a.

² Lov om innsyn i dokument i offentlig verksemd, §4. Vedtatt 19. juni 2006, i kraft 1. januar 2009.

Utfordringen i dag er at Kulturdepartementet samtidig har fremmet forslag som vil undergrave de enkle, begripelige og robuste prinsippene som disse definisjonene fremmer.

I et høringsnotat fra oktober 2010 fremmet departementet et forslag om endring av arkivforskriften³. Der legges det blant annet opp til at

«Tekstmeldingar på mobiletelefon og liknande kan derimot behandlast på same måte som telefonsamtalar, jf. forvaltningslova § 11 d andre ledd og alminnelege forvaltningsrettslege reglar.»

Forslaget ble sterkt kritisert av en rekke instanser. Blant andre fremmet Riksarkivaren et forslag om at § 3-2 i stedet burde gjøres teknologinøytral. Også andre faginstanser kom med klar kritikk, blant annet Sivilombudsmannen, Norsk Arkivråd og flere andre arkivfaglige instanser. Sistnevnte skriver i sin høringsuttalelse:

«Departementet selv sier at begrunnelsen for å bruke uttrykket ”og liknande” er for å gi fleksibilitet, men vi mener at det undergraver arkivlovens teknologinøytrale dokumentbegrep og bør derfor sløyfes. Dette er helt prinsipielt etter vår mening, og dersom departementet mener at arkivloven ikke skal være teknologinøytral, bør de foreslå en lovendring for Stortinget.»

Verken Riksarkivaren eller Norsk Arkivråd mente at det forslaget departementet fremmet ville gjøre håndteringen av sms-meldinger og annet elektronisk materiale enklere, all den tid det likevel ville foreligge en *nedtegningsplikt* for arkivverdig og relevant informasjon. Tvert imot mente Norsk Arkivråd at dette vil kunne *vanskeliggjøre* håndteringen av denne typen kommunikasjon.

Desto underligere er det da at Meld. St. 7 gjentar den udokumenterte påstanden som ligger i bunnen av Kulturdepartementets forslag til forskriftsendring. Under punkt 5.6.3 – side 100 – heter det blant annet:

«På grunn av mengda av og innhaldet i tekstmeldingane i offentleg sektor er det eit ynske om meir praktisk handtering av saksrelevante tekstmeldingar som offentlege tenestemenn tek imot eller sender.»

Det fremgår ikke hvem som har ytret det ”ønsket” som forslaget refererer til. I virkeligheten har de *arkivfaglige* instanser som har uttalt seg overhodet ikke ytret noe ønske om en regelendring i den retning regjeringen fremmer. Snarere tvert i mot.

Sett i lys av at departementet i dette tilfellet la opp til en undergraving av et sentralt demokratisk prinsipp gjennom forskriftsendring, mener vi at Stortinget må gi klare føringer i den retning de arkivfaglige instansene selv har lagt opp til, nemlig at arkivlovens bestemmelser om hva som skal journalføres skal avgjøres av *informasjonens innhold* og ikke av *informasjonsbæreren*.

Når arkivlov og –forskrift skal revideres, mener vi dessuten at Stortinget bør initiere en gjennomgang av taushetspliktbestemmelsene knyttet til det samme regelverket,

³ Forslag om endring av arkivforskriftens §3-2, 1. ledd – ny andre setning. Høringsnotat av 12.oktober 2010. Sak 2010/03516.

primært med sikte på en avklaring av prinsippene for tilgang til materiale som er eldre enn 60 år, og hvor den generelle taushetsplikten bortfaller for de fleste typer saker. Arkivverkets retningslinjer og praksis fremstår på dette området som upresise.

For øvrig viser vi til innspill fra Norsk Presseforbund og Norsk Journalistlag.

Oslo 2013-01-22

for Norsk Redaktørforening

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Arne Jensen', written in a cursive style.

Arne Jensen
assisterende generalsekretær